siapanga presidendina; surn. 26. IV 1938 ukj. Tallinnas (maetud Tartus). — Olnud ministriabina tegev Kaubandus-Tööstuskoja ellukutsumisel, juhtis ta seejärel mainitud koja organiseerimist ja väljaarendamist. See töö on saanud hiljemini asutatud kutseesinduslikele organisatsioonele mitmeti eeskujuks. H. oli korduvalt Eesti delegatsiooni juhatajaks kaubanduslepingute sõlmimisel Soome, Läti, Leedu, Vene, Poola, Saksa, Ungari ja Inglismaaga. Ka on ta olnud tollipeakomitee liige ja võtnud Eesti delegatsiooni esimehena osa Eesti-Läti tollitariifi väljatöötamisest. Rahvusvahelistel kaubanduskoja kongressidel on ta viibinud Stokholmis, Amsterdamis ja Berliinis.

Pvl. 1938, nr. 113, 115; „Uus Eesti" 1938, nr. 115, 117; Post. 1938, nr. 115.

T.

HÄLLAT, vt. **HELLAT**.

* **HÄRMA** (end. perekonnanimi kuni 1935 **Hermann**), **Miina**, helikunstnik, oli 1892 Peterburi Eesti Heategevas Seltsis laulukoorijuhiks, 1917—29 E. Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlastegümnaasiumi lauluõpetaja ja juhatas oma laulukoori kuni 1931, mil see andis kontserdi peamiselt eesti helitöist ka Helsingis ja Soome raadios. S. a. ühines Miina Hermanni lauluseltsi koor „Vanemuise" muusikaosakonna kooriga. H. on olnud Tartu Muusikalise Hariduse ja Kultuuri Edendamise Seltsi, praeguse Tartu Helikunsti Seltsi esimees selle asutamisest (1927) saadik. Selts peab ülal Tartu Kõrgemat Muusikakooli, korraldab kammermuusika õhtuid ja sümfooniakontserte. A-st 1939 kannab mainitud muusikakool nime „Miina Härma nimeline Tartu Kõrgem Muusikakool". A-st 1939 on H. Tallinna konservatooriumi auprofessor, Tartu ülikooli audoktor *(dr. phil. h. c.)*, „Vanemuise" seltsi, Tallinna Naislaulu Seltsi jt. auliige. E. Lauljate Liit kuulutas oma liikmeskonnas 1939. a. H. nimeliseks muusika-aastaks. Ka asutas E. Lauljate Liit Tallinna konservatooriumi juurde H. nimelise stipendiumi. H. on olnud „Eesti Muusika Kuukirja" (Tartu, 1929) peatoimetaja ja 1930. a. juhtivalt tegev Tartumaa laulupeo korraldamisel. Ta on avaldanud järgmised koorilaulude kogud: „Segakoori laulud" (Tartu, 1892), „Pühade laulud" segakoorile I—III (*ibid.*, I 1894, II 1900, III 1922), „Miina Hermann'i laulukoori kontserdi laulud" I—III (*ibid.*, I 1898, II 1898, 2. tr. 1910, III 1922), „Laulud nais- ehk lastekoorile" I, II (*ibid.*, I 1919, II 1926), „Marsi laulud" (*ibid.*, 1922), laulud segakoorile „Uus kevad" I, II (Tall., I 1922, II 1925), „Laulmise õpetus koolidele" I (Tartu, 1923, 2. tr. 1931), „Valik koolilaule" (*ibid.*, 1927) ja „Isamaa laulud" (*ibid.*, 1928).

Koguteos: Anna Haava, Miina Hermann, Aino Tamm (1934); A. Kasemets, Eesti muusika arenemislugu (1937); Post. 1939, nr. 38 (H. Laksberg, A. Läte, R. Päts), nr. 39 (S. Pruuden), nr. 40 jj.; „Varamu" 1939, nr. 2 (J. Aavik); „Muusikaleht" 1939, nr. 1, 2; isikl. jm. saadud andmed.

J. A.; T.

HÄRMS, Mihkel, ornitoloog, sünd. 8. II 1874 vkj. Võrumaal Vana-Koiola v. talupidaja pojana, õppis Otepää khk.-koolis, erateel ja Tartu gümnaasiumis. H. oli E. v. Middendorff'i (vt. *Suppl.*) lindudekogu hooldaja Tartumaal Hellenurme mõisas. Ta on uurinud linnustikku Kuramaal, Lääne-Eestis 1896 ja 1897, Valgemere ääres 1898, Taga-Kaspia ja Pamiiri mäestikus 1900, võtnud osa Vene Geograafia Seltsi poolt Pärsiasse korraldatud ekspeditsioonist 1900—01. Pärast tegevust põllumehena Otepää khk. oli H. 1922—39 Tartu ülikooli zooloogiamuuseumi konservaator. Ta on olnud mitmes ühingus juhatuse liikmena tegev, toimetanud lindude rõngastamist Loodusuurijate Seltsi (Tartus) zooloogiaosakonna ja ülikooli zooloogiamuuseumi ülesandel. H. on avaldanud eriraamatu „Eesti linnustik" (Tartu, 1927), brošüüri „Kodumaa kullilised" *(ibid.*, 1935), uurimuse „Bericht über die Vogelberingung in Estland (Eesti) für die Jahre 1922—1937" (LUS-i Aruanded XLIV, 1/2, 1938) ning on kirjutanud maakondi kirjeldavas koguteoses „Eesti" I—VIII peatükid kalade, roomajate, kahepaiksete ja lindude üle.

Isikl. saadud andmed. *J. P.*

HÄUSLER, vt. **ALTLEIS-HEISLER**.

* **HÖRSCHELMANN, Emil August Heinrich**, kirikuõpetaja ja muusikategelane, surn. 22. (23.?) VI 1854 vkj. Ta asutas 1843. ja 1845. a. vahel Põltsamaal M. Willberg'i (vt.) koori kõrvale kooliõpetajate kaastegevusel meestekoori. H. on ühe esimesena loonud eesti sõnadele vaimulikke koorilaule. Nende loomises